

Paadje in De Zoom, gemeente Soest, mei 2023.

Agenda

- **Zaterdag 3 juni**, vogeltelling op de Westdijk in Bunschoten-Spakenburg, bij het elektrische gemaal, 09.00-10.00 uur. Iedereen welkom. Er zijn telescopen aanwezig. Alle eersten zaterdagen van de maand.
- **Dinsdag 6 juni**, vergadering coördinatoren werkgroepen IVN Eemland, 20.00 uur, Museum Soest, Steenhoffstraat 46.
- **Woensdag 7 juni**, presentatie Ontdekkaart en Informatieboekje Geopark Heuvelrug Gooi en Vecht, 16.00-17.30 uur in het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, Amersfoort. Wil je erheen als lid IVN? Meld je dan aan via geoparkhgv@gmail.com.
- **Vrijdag 9 juni**, Meet up over Stem van de Natuur 20.00 uur, Artishock, Steenhoffstraat 46, zie artikel blz 3.
- **Zaterdag 10 juni**, borrel voor vrijwilligers, IVN Eemland, Jachthuislaan 68, Soest, 16-19 u.
- **Zaterdag 10 juni**, open tuindag Groei & Bloei Soest/Soesterberg in Soest, 11.00-16.00 uur, start aan Larixlaan 7, daar is route verkrijgbaar langs tien tuinen. Voor niet-leden 2 euro.
- **Zondag 18 juni**, 10.30-15.00 uur, open dag Paleistuin tegenover Paleis Soestdijk. Ook za 8 juli, zo 16 juli, za 22 juli, za 29 juli, za 5 augustus, zo 13 augustus, za 19 augustus, za 26 augustus, za 2 september, zo 10 september, za 23 september en zo 15 oktober.
- **Zaterdag 24 juni**, excursie voor leden en donateurs van IVN Eemland naar het Leersumse Veld en de Londo Heemtuin, vanaf 09.00 uur, zie artikel in nieuwsbrief februari.
- **Zaterdag 1 juli**, festival 25-jarig bestaan kinderboerderij De Veenweide Soest, Vedelaarpad 53, 13-17 uur, met IVN-stand.
- **Zaterdag 8 juli en zondag 9 juli**, Open Imkerijdagen Nederlandse Bijenhouders Vereniging. o.a. op kinderboerderij De Veenweide, Vedelaarpad 53, Soest, zondag van 13-16 uur.
- **Zaterdag 23 september**, herfstmarkt op boerderij Het Gagelgat, Birkstraat 107, Soest, 11.00-16.00 uur met IVN-stand.

Open Tuinen Dag in Soest laat tien tuinen zien

Tony Gaillard

- In de nationale tuinweek van zaterdag 10 tot en met zondag 18 juni wordt op 17 en 18 juni het landelijke **Open Tuin Weekend** gehouden.

- In de gemeente Soest organiseert Groei & Bloei op zaterdag op **17 juni** een Open Tuinen Dag van **11.00 tot 16.00 uur**. Tien tuinen in Soest en Soesterberg kunnen bezocht worden.

- De route begint in de tuin aan de **Larixlaan 7 in Soest-Zuid**; daar kan je voor 2 euro een routebeschrijving krijgen. Dit jaar zijn er ook 3 tuinen in Soestduinen die meedoen. Ook de tuin van Tony Gaillard aan de Kolonieweg met zijn bijenburcht is in de route opgenomen. Voor leden van Groei & Bloei is het gratis op vertoon van lidmaatschapskaart. [Hier](#) zijn alle open tuindagen in Nederland te vinden, in deze regio onder meer in Amersfoort, Nijkerk en Gooi Noord.

- De deelnemende eigenaren kijken uit naar uw bezoek aan hun tuin en natuurlijk hopen wij op die dag op mooi weer. De organisatoren zijn Tony Gaillard, Joop Brouwer en Ton Hilhorst.

Meet Up in Artishock over de Stem van de Natuur

Harm Jan Luth

- Er komt een prachtige MeetUp aan! Met twee bijzondere gasten: de regisseur van de Tegenlicht-uitzending en de wethouder Groen van de gemeente Soest Aukje Treep (Gemeentebelangen Groen Soest). **Meld je snel aan**. En neem ook een kamerplant, huisdier of andere natuurvriend mee om mee te praten, we gaan het hebben over rechten voor de natuur, daar kan hun stem niet bij ontbreken. **Het gaat om Stem van de Natuur vrijdag 9 juni 20.00 uur in Artishock, Steenhoffstraat 46a in Soest.**

- Het is droef gesteld met de biodiversiteit in onze vervuilde ecosystemen. In Nederland staat bijna de helft van alle soorten onder druk. Zou meer stem(recht) geven aan de natuur het tij kunnen keren? **Tijdens deze Meet Up kijken we de uitzending Stem van de Natuur:** luisteren we eigenlijk wel écht naar de natuur, en geven we haar genoeg stem(recht)? Na deze uitzending bespreken we of en hoe we de natuur in Soest meer stem & recht kunnen geven.

- In de Tegenlicht-uitzending komen gedragsdeskundigen aan het woord die ons meenemen in de nieuwste onderzoeken naar intelligentie en samenwerkingskwaliteiten van o.a. hommels. **En juristen die ijveren voor rechten voor de natuur; een ontwikkeling waar vele landen ons al in zijn voorgedaan.** Recent heeft bijvoorbeeld Spanje rechten toegekend aan het lagunegebied. Nieuw Zeeland was het eerste land dat rechten heeft toegekend aan de natuur, een gedachte die terug te voeren is op het natuurbeeld van de Maori, de oorspronkelijke bewoners van dit gebied. Er zijn ondertussen al tientallen landen die rechten toekennen aan gebieden, rivieren, bergen of de hele planeet. Zo heeft Ecuador de rechten van Pachamama, letterlijk Moeder Aarde, zelfs in de grondwet verankerd.

- Wat zijn de voor-en nadelen van rechten toekennen aan de natuur, wat zou dat veranderen in onze relatie met de natuur en ons beeld van de natuur. Hoe zouden rechten voor de natuur de rol van natuur in lokale politieke besluitvorming veranderen? Bijvoorbeeld in ons eigen dorp Soest of Soesterberg. En kunnen rechten voor de natuur ons beeld van- en omgang met- natuur positief beïnvloeden?

- Dit alles bespreken we o.a. met gemeenteraadsleden van de gemeenteraad in Soest en groene Soesters die zich inzetten voor natuurontwikkeling. Het gesprek wordt geleid door

Rosalie Smit, initiatiefnemer van Het Bomenparlement. Uw kamerplant, huisdier of andere natuurvriend is uiteraard ook van harte welkom om mee te praten.

● Als u de Meet Up wilt bijwonen is reserveren fijn maar niet verplicht. De toegang is gratis, maar een donatie wordt op prijs gesteld. U reserveert een plek door ons te mailen: soesttegenlichtmeetup@gmail.com.

● **Datum:** vrijdag 9 juni 2023

Tijd: 20.00u

Locatie: Artishock, Steenhoffstraat 46a

Aanmelden: soesttegenlichtmeetup@gmail.com

Brem.

Subsidie voor broedpalen eksters

René Stalenhoef, Collectief Eemland (overgenomen uit nieuwsbrief jg 26 nr 1)

- 2023 is het jaar van de scholekster en de Vogelbescherming Nederland heeft voor dit jaar een **subsidie op broedpalen voor scholeksters** bedacht.
- De palen met daarop **oude afgekeurde verkeersborden** worden in de sloot of in een plasdrasweiland gezet. Op de paal komen grof grind en schelpen.
- Ze staan ongeveer een meter boven de grond of een halve meter boven water. Er zijn vorig jaar in Nederland op verschillende plekken ervaringen opgedaan en de bevindingen zijn dat **de scholekster er graag gebruik van maakt**.
- In Eemland hebben we er twaalf verspreid over ons werkgebied. We monitoren de resultaten.

De Kwekerij/boomgaard zit vol leven

Wim Kok

● Tegenover Paleis Soestdijk achter de beukenheggen is het voorjaar geweest met volop leven in boomgaard en kwekerij. Er waren weer dassensporen, er zijn mooie vogels gespot, zoals appelvink, groenling, putter en groene specht en vlinders als koninginnenpage en kleine vuurvliinder. Ook de ringslang is weer gezien en er broeden vogels, zoals mezen. De egels zijn nog niet gezien. **Volop leven is er ook met de actieve vrijwilligers.**

● In de **nieuwe achtertuin** zijn, naast een nieuwe boomgaard met noten en fruit, veel vaste bloemplanten gepoot, er is een bloemenweide ingezaaid en een grotere moestuin in gebruik genomen. Hier mag het gaan groeien. Er is onlangs, dichtbij de takkenril en op het zuiden, een bijenburcht aangelegd voor de vele wilde bijen die voor hun eitjes gangetjes graven in de grond.

● Het **honingbijenvolk** in de kast van imker Mirjan bleek te zijn overleden (zoals afgelopen winter veel is voorgekomen). Gelukkig is er in mei een zwermend volk met koningin gevangen en is de kast weer bevolkt.

● Er is volop gezaaid en geplant voor de bloemenpluktuin. Vanaf begin juli kunnen we weer mooie bosjes **gifvrije bloemen** laten plukken. Daar is veel interesse voor en het levert ons weer wat geld op voor de kwekerij. De kruidentuin is vernieuwd.

- Op het gebied van de **watervoorziening** zijn we duurzamer geworden. Naast twee buitenkranen met leidingwater hebben we nu ook twee 1000-liter watertanks. De ene wordt met regenwater gevuld m.b.v. de dakgoot langs de grote oude kas en de tweede m.b.v. een waterslag met pomp op de Praamgracht. En door de grond goed te bedekken (te mulchen) hopen we minder water nodig te hebben. We bereiden ons zo voor op meer periodes van droogte.
- In de nieuwe **bessentuin**, met rondom heg, aan de straatkant zijn ook wilde bloemen gezaaid, zodat de bodem goed bedekt is tegen uitdroging en insecten zich kunnen voeden.
- Op het terrein van onze burens, **de Herenboeren**, is eveneens volop ontwikkeling. Er is inmiddels een flinke boomgaard aangelegd met laagstam- en halfstamfruitbomen en zacht fruit. Mooi om te zien. En ook zonder gebruik van kunstmest en gif. Later komen er nog meer fruitbomen en enkele houtwallen of singels.
- We hebben nu twee open dagen gehad. Op 15 april was het rustig, mogelijk door het koele weer. Op 1e Pinksterdag was het gezellig druk, mede dankzij het mooie zonnige weer. **Onze eerstvolgende open dag is op zondag 18 juni**. Dan zijn er ook schapen in de boomgaard. Wees welkom.

De Aziatische hoornaar bedreigt bijen in Nederland

Piet van Dijk

● De Aziatische hoornaar, een grote wesp die niet thuishoort in Europa, rukt op in Nederland. De hoornaar **voedt zich met wilde bijen en honingbijen**, wat erg schadelijk kan worden voor de fruit- en groenteteelt die afhankelijk zijn van bestuiving door bijen.

● De Aziatische hoornaar komt nu in bijna heel Nederland voor. De soort is schadelijk voor onder meer honingbijen en wilde bijen. **In het midden van Nederland** is een eerste melding uit Lunteren afkomstig, gemeld op 4 mei.

● De hoornaar is inmiddels meerdere keren in het noorden van het land gezien; tot nog toe ontbrak het insect in Friesland en Groningen. Dat blijkt uit meldingen die bij Waarneming.nl zijn binnengekomen. In het Drentse Hooghalen, niet ver van Groningen, is op 21 mei een nest bouwende koningin gespot. Op diezelfde dag is ook een koningin in Winterswijk aangetroffen.

● In **2017 is voor het eerst** een Aziatische hoornaar in Nederland gezien. Dat gebeurde in het Zeeuwse Dreischor. Het insect staat op de EU-lijst van invasieve exoten. Dit betekent dat de Europese Unie de verspreiding van de Aziatische hoornaar **zoveel mogelijk wil voorkomen**.

● De Aziatische hoornaar (*Vespa crabro germana*) is **kleiner (niet goed te zien hier) dan de Europese hoornaar** (*Vespa velutina nigrithorax*). Het borststuk is zwart, terwijl dat van de Europese roder is (*links*). De Aziatische hoornaar heeft zwarte poten met knalgele uiteinden.

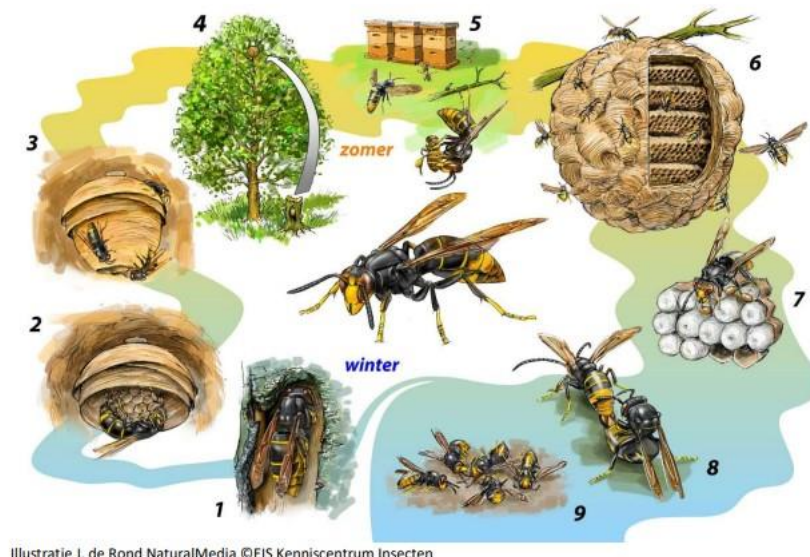
● De Europese hoornaar is een rustiger vlieger, op zoek naar voedsel. Die kan tot 4 cm groot worden en bouwt gigantische nesten van 25 tot 35 cm doorsede. Deze hoornaar heeft **geen belangstelling voor zoetigheden op tafel**. Ze zijn op zoek naar dierlijke voedsel waarmee de larven van insecten worden gevoegd

● De Aziatische soort is relatief agressief en is een bedreiging voor de bijenstand. Insecten zijn hun voornaamste voedselbron. De Aziatische hoornaar is veel donkerder dan de Europese. De kop heeft een donkere kruin en donkere ogen. **Het kopschild (clypeus) en de kaken zijn oranje**. Het borststuk is zwart met donkere vleugels. De poten zijn zwart met halverwege een overgang naar geel. Het achterlijf is grotendeels zwart, het vierde segment oranje-geel.

- De koninginnen overwinteren op een beschutte plaats en bouwen in het voorjaar een nest. Dat nest heeft niet veel ruimte nodig en blijft klein. Een holte in een huis is niet voldoende. Eind mei is het nest zoveel gegroeid dat de ruimte te klein wordt. De werksters beginnen dan een **tweede, grote nest te bouwen**, meestal in een hoge boom van 10 tot 25 meter.

Levensloop van de Aziatische hoornaar

Illustratie J. de Rond NaturalMedia ©EIS Kenniscentrum Insecten

Levensloop van de Aziatische hoornaar

1. Overwintering koningin	6. Zomernest (met inkijk op raten)
2. Start voorjaarsnest	7. Werkster voert larven in raten
3. Eerste werksters op voorjaarsnest	8. Nieuwe koninginnen en mannen vliegen uit en paren
4. Verhuizen naar zomernest	9. Volk sterft uit
5. Jagende werksters, oa. op honingbij	

- Als dat tweede nest klaar is verhuist de koningin daarheen en gaat eitjes leggen. **In een nest kunnen wel meer dan duizend hoornaars zitten**. De nesten zijn meestal elliptisch van vorm. De kleur van het nest is bruin-crème. Op zijn menu staan vliegen, honingbijen, wespen, sprinkhanen, libellen en vlinders. Met name honingbijen zijn in trek. De hoornaar is alleen overdag actief, terwijl de Europese ook 's nachts vliegt.

- Wat je moet doen als je een Aziatische hoornaar vindt, hangt af van de tijd van het jaar. Volgens de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) is de kans dat je een koningin tegenkomt het grootst in de maanden april tot en met juni. **De koningin kun je het beste vangen en vervolgens doodmaken door haar in de vriezer te leggen**.

- Als je een nest van de Aziatische hoornaar vindt, raadt de NVWA aan deze weg te laten halen door een professionele bestrijder. **Van juli tot en met september** is de kans groter dat je een werkster tegenkomt. De NVWA raadt dan aan om goed op te letten welke kant het insect opvliegt, zodat je dit kunt melden op Waarneming.nl.

- De provincie Overijssel is een mooi voorbeeld van goed en doortastend optreden. Imker Gerrit Bijvank heeft met collega's en de provincie een vangactie op poten gezet. Zo'n 120 VBI-vangkooien (zie foto) zijn gedistribueerd over geïnteresseerde afdelingen van de Nederlandse Bijenhoudersvereniging in de provincie Overijssel.

- Deze slimme met 3D geprinte vangopeningen zijn goed toegankelijk voor Aziatische hoornaars, maar niet voor de iets grotere Europese hoornaars. Onze honingbij kan er ook in komen, maar deze verlaten de vangkooi net zo makkelijk. Dat geldt ook voor vliegen en dergelijke. Een brokje honing of een lokmiddel is voldoende om de hoornaars aan te trekken. Hiermee detecteer je de verspreiding en voorkom je de aanleg van het primaire nest (zie foto rechts van een nest).

je de aanleg van het primaire nest (zie foto rechts van een nest).

Aziatische hoornaar

Europese
honingbij
12-15 mm

(Duitse)
wesp
12-18 mm

Aziatische
hoornaar
20 mm

Europese
hoornaar
25 mm

Bronnen: NVWA, NU.nl, Stichting Biotoopverbetering, EIS Kenniscentrum insecten, NBV.

Film: de wolf op de Utrechtse Heuvelrug

- Twee ecologen vertellen in deze film van 13 minuten hoe de Utrechtse Heuvelrug er in een verleden heeft uitgezien. Frans Vera (ecoloog en natuurbeschermer) neemt ons mee in de tijd dat de wolf en zijn prooidieren het landschap bepaalden. Na eeuwen vervolging door de mens is de wolf nu weer terug in Nederland. Patrick Greeven van IVN De Bilt (bosecoloog) ziet een toekomst voor de wolf op de Heuvelrug. Klik op <https://www.youtube.com/watch?v=3hY4HERnME8>

Zeepsop bij de boom door lekken saponine

Tekst en beeld: Veronica van der Meer, IVN Gooi en KNNV Gooi (overgenomen uit de Grote Ratelaar)

- Na een nachtvorst en aanhoudende regen zijn wij (Martien en ik) een wandeling rond Naarden Vesting gaan maken. Al wandelend zag ik een regenplas met schuim aan de voet van een boom. Ik haalde Martien erbij en voordat ik iets kon zeggen riep hij uit: „Kijk nou, zeepsop bij de boom”.
- Hoe kan dit? Dit verschijnsel heet **boomschuim** en is vooral te zien na een nachtvorst i.c.m. een temperatuur net boven nul en aanhoudende periode van regen. Hierdoor kunnen spleten ontstaan. De boomsappen (o.a. het eiwit saponine) kunnen nu makkelijker naar buiten lekken en samen met het regenwater een zeepsopje vormen. Hoe ruwer de boomschors, hoe meer zeepsop b.v. bij de eik.
- Saponine komt van het Latijnse woord Sapon en Frans voor Savon en betekent zeep. Scheikundig gezien ontstaat het boomschuim door gisting van saponine met regenwater en zuurstof. Saponine is een eiwit dat de boom zelf maakt. Het heeft een nare bittere smaak voor insecten, bacteriën en schimmels. Zo beschermt de boom zich tegen deze indringers.
- Tip: trek eens de stoute (waterbestendige) schoenen aan en ga een wandeling maken na een nachtvorst in de regen. Een goede kans dat je ook zeepsop ziet bij een boom.

Hieronder enkele artikelen uit de Grote Ratelaar van april 2023, het blad van het IVN Gooi en KNNV Gooi.

Biomomentje

Stinkende kortschildkever

Tijdens het nalopen van de Audiowandeling “Gooise heides” van Olga Boogaers, voor haar afronding NGO, zag ik een zwart kevertje het zandpad oversteken. Bert Groefsema, die meeliep samen met zijn vrouw Linda, wist me meteen te vertellen dat dit een Stinkende kortschildkever was. Ik wilde van dichtbij een foto maken, toen Bert me waarschuwde voor deze kever. Kom niet te dichtbij want hij kan een stinkende stof uitscheiden, vooral als hij zich bedreigd voelt. Bij de dreighouding houdt hij zijn achterlijf gevaarlijk “schorpioensgewijs” recht op. Kom je eenmaal in aanraking met de geurvlloeistof, dan krijg je de stinkende geur niet makkelijk verwijderd. Voorzichtig toch nog een foto gemaakt, voordat het beestje zich uit de voeten (lees: pootjes) maakte. Uiteraard wil ik er meer van weten en heb een aantal bronnen geraadpleegd.

Stinkende kortschildkever (foto: Veronica van der Meer)

Herkenbaarheid

Stinkende kortschildkever (*Ocypus olens*)

Een bekende kortschildkever is de Stinkende kortschildkever. Deze lijkt uiterlijk op een combinatie van een oorworm en een kever, is diepzwart, heeft een langgerekt lichaam en een stel stevige scharen op het grote zwarte kopgedeelte, heeft korte dekschilden waaronder de achtervleugels opgeborgen zit en een gesegmenteerd achterlijf. Ze worden ca. 3 cm lang. Het vrouwtje heeft een legboor en het mannetje twee knijpende delen op het achterlijf. Dit is meteen ook het zichtbare verschil tussen beide geslachten.

Bij gevaar spreiden ze hun kaken open en steken ze de antennes recht vooruit. Daarnaast krullen ze de staart omhoog, net zoals een schorpioen dat doet. Blijft het gevaar aanhouden dan spuiten ze een stinkende stof weg; een stinkende, melkwitte vloeistof. Aan deze actie hebben ze ook hun naam te danken (de wetenschappelijke soortnaam *olens* betekent geurafgevend). De staart is verder niet gevaarlijk, maar ze kunnen wel pijnlijk bijten met hun twee kaken.

Leefgebied en leefwijze

Naast de vrije natuur komt deze kever ook vaak in tuinen voor vanwege de vele schuilplaatsen. Veel mensen kennen dit kevertje als het vuilnisbakmonster dat tevoorschijn

Stinkende kortschildkever - dreighouding (foto: Veronica van der Meer)

komt als de klike- of minicontainer wordt verplaatst. Het zijn echte jagers, die in de strooisellaag op zoek gaan naar ongewervelden zoals vliegenlarven, wantsen, slakken, rupsen en bladwespen. Ze bijten eerst een gaatje in hun prooi en zuigen die dan leeg. Je kunt ze nuttig noemen, want ze hebben slakken en engerlingen op het menu. Maar jammer genoeg houden zij ook van regenwormen en knagen zij met hun stevige kaken zelf wel eens aan zachte plantendelen.

Hun natuurlijke vijanden zijn andere insecten, amfibieën en vogels.

Kaken van de stinkende kortschildkever (foto: Michel Vuijsteke's weblog, blog.zog.org)

Tips

- Wellicht kom je een Stinkende kortschildkever tegen bij het verplaatsen van een klike container. Bekijk het beestje eens goed en zie hoe imponerend zijn verschijning is.
- Mocht je het diertje willen oppakken, doe dit dan voorzichtig. De stevige kaken kan een pijnlijke beet geven. En zorg bij de dreighouding, dat je geen stinkende melkwitte vloeistof op je kleding of handen krijgt.

Voor wie de IVN Route app nog niet kent, deze is gratis te downloaden via Appstore/ Google play. Kies een route naar keuze b.v. de Audiowandeling Gooise Heides van Olga Boogaers. Luister en geniet wat je onderweg tegenkomt.

Veronica van der Meer

Prunus en wij

De geschiedenis tussen mensen en het geslacht *Prunus* gaat al lang terug. Het geslacht *Prunus* groeit in nuttige soorten, vooral wat betreft de productie van fruit. Ook het hout van diverse *Prunus*-soorten vindt gretig aftrek. Het wordt vooral gebruikt in de meubelindustrie en voor de productie van fineer. Het is bekend onder de verzamelnaam kersenhout. Van het hout van de weichselboom (*P. mahaleb*) worden vanwege de aangename geur pijpen gemaakt. De vruchtkernen van deze struik worden gedroogd en gemalen als specerij gebruikt in de mediterrane keuken onder de naam mahleb.

Op dit moment produceren we wereldwijd 22 megaton perziken, ruim 10 megaton pruimen, 4 megaton abrikozen, 2 megaton kersen en 1 megaton amandelen per jaar. Er zijn ook nog economisch belangrijke fruitsoorten, die we hier gewoon niet kennen. Een voorbeeld is de ume ook wel Japanse abrikoos (*Prunus mume*) genoemd. Deze soort is oorspronkelijk afkomstig uit Vietnam, maar verspreidde zich door toedoen van de mens al in de vroege middeleeuwen naar China en Japan.

Een dergelijk verspreidingsverhaal is ook te vertellen voor pruimen, perziken kersen en abrikozen. De perzik komt bijvoorbeeld van origine uit China en is in de tijd van

Pruimenbloesem

Alexander de Grote in Klein Azië terecht gekomen. De Romeinen hebben voor een verdere verspreiding door Europa gezorgd. De naam perzik is een verwijzing naar Perzië. Men dacht dat de perzik hier oorspronkelijk vandaan kwam. Grappig is dat de perziken die wij hier eten vaak geel vruchtvlees hebben met een iets zure smaak. In China, het echte land van herkomst, is het vruchtvlees van de meeste rassen wit. Deze rassen hebben ook een zoetere smaak. In Nederland worden de afgelopen paar jaar zogenaamde 'wilde perziken' verkocht. Deze variëteit is niets anders dan een 2500 jaar oude Chinese cultivar (Pantao), die sinds enkele decennia in Zuid Europa wordt verbouwd en met 'wild' niets te maken heeft. Ook nectarine die in onze winkels als een aparte soort wordt verkocht, is gewoon een cultivar van perzik.

Echte wilde perziken zijn vermoedelijk al eeuwen verdwenen en hetzelfde geldt voor diverse andere fruitsoorten uit het geslacht *Prunus*. China neemt momenteel ongeveer ¾ van de wereldproductie van perziken voor zijn rekening. In China worden Perziken al ruim 4000 jaar verbouwd. De oudste historische vermeldingen zijn nog een paar duizend jaar ouder. Het is dan ook geen wonder dat er een uitgebreide mythologie bestaat rond deze soort. In een oud Chinees wereldbeeld, wordt het centrum van de wereld gevormd door rechtopstaand hout: het begin van de schepping. In het oosten vormt dit hout een reusachtige perzik, wiens vruchten onsterfelijkheid verlenen. Deze boom vormt de poort van de beschermgeesten. Perzik is het symbool van de eeuwige jeugd. Perzik en pruim zijn in zowel de China als in Europa een symbool voor het vrouwelijke geslachtsorgaan en ook een symbool van vruchtbaarheid. Wat de perzik is in China, is de pruim in Europa. In Zuid-Europa was pruim een godenvrucht die vruchtbaarheid en liefde symboliseerde.

De Pruimcultuur is in de loop van de geschiedenis steeds verder naar het noorden geschoven. Vaak werden pruimenboomgaarden gekweekt in beschutte kloostertuinen. Door te kruisen met lokale soorten als Sleedoorn en kerspruim ontstond er een reeks van overgangsvormen

zoals kroosjes en heesterpruim. Deze zitten qua vorm en vruchtgrootte tussen Pruim en Sleedoorn in. Vermoedelijk hebben zulke kruisingsproducten in het verleden geleid tot cultuurrassen die beter bestand waren tegen het lokale klimaat.

Onze voorouders in de steentijd kenden en gebruikten sleedoorn voor zowel beschutting (weershagen) als afscheidingen. Sleeprium stond in de steentijd ook op het menu. In de late bronstijd duiken hier voor het eerst pruimen (kroosjes) op. Determinatie van archeologisch materiaal van Prunus is lastig omdat de verschillende soorten niet op grond van hout noch op grond van stuifmeel tot op soort kunnen worden gedetermineerd. Vaak is men voor determinatie afhankelijk van de fruitpitten die op archeologische vindplaatsen worden aangetroffen. Vanaf de Romeinse tijd zien we kroosjes steeds vaker opduiken. De eerste echt grote pruimen zoals we die nu kennen, vinden we vanaf de late middeleeuwen.

pruimen

Anders dan bij de sleedoorn, wordt de (eveneens inheemse) kers hier pas gevonden op archeologische vindplaatsen uit de Romeinse tijd. Vaak gaat het om Romeinse fortdificaties. De vruchten van de hier inheemse kersen waren gewoon te klein voor praktisch gebruik als voedsel. De kersen met grote vruchten werden hier door de Romeinen geïntroduceerd. De Romeinen op hun beurt hebben de consumptiekersen net als de perzik opgepikt in klein Azië.

Bij de Germanen stond de kers in een twijfelachtig daglicht. In kersbomen leefden volgens hen demonen en boze geesten. Volgens de Litouwers, werd de kerselaar bewoond door een duivel die Kirnis werd genoemd. In Albanië werden wijnstokken bemest met de as van verbrand kersenhout om boze geesten bang te maken voor verbranding. Iets van die kwade reuk aan kersen vinden we nog terug in het Christendom. Op de geboortedag van verschillende heiligen (dit verschilt van streek tot streek) mag men geen kersen plukken omdat men anders de nek zou breken. Anderzijds is kers net als de pruim en de perzik een vruchtbaarheidssymbool en orakelboom. Zo werd de kers gebruikt als huwelijksorakel. Als een meisje meerdere vrijers had, sneed men vlak voor kerst een kersentak voor elke vrijer en zette deze in een vaas met zijn naam erop. De twijg die het dichtst voor kerst in bloei kwam wees de juiste partner voor het huwelijk aan.

hanami door Yasui Tenjinyama

In Japan is het in bloei komen van de kersen een nationale gebeurtenis. Het kersenbloesemfeest Hanami, wordt door het gehele land gevierd, door de kersen te gaan bekijken. Er wordt uitgebreid onder de bomen gepicknickt en saké gedronken. Het feest is oorspronkelijk afkomstig uit China en ontstaan uit feesten ter ere van de bloei van pruimen en perziken. In de zevende eeuw begon in Japan de bloei van de kersen een steeds belangrijker rol te spelen. In die periode begon de ridderskaste, de samoerai, in Japan een steeds grotere rol te spelen. Er ontstonden een soort ridderslike leefregels (bushido). Eén van die regels is vrij vertaald: "het leven is kort en goed" en de uitbundige korte bloei van de kersen past hier uitstekend bij. De kersen werden het symbool van het vergankelijke leven van de samoerai. Ook was de kersenbloesem een symbool voor de schoonheid van de vrouw. In de zeventiende eeuw, was de welvaart van Japan dermate toegenomen, dat het gebruik van kersen kijken door het gehele volk werd overgenomen. De kerspruim voor mijn huis staat nu volop te bloeien en dat is altijd weer een mooi begin van nieuw leven.

Jetse Jaarsma

amandel in vrucht